

IN DANIELEM PROPHETAM

EXERCITATIO ACADEMICA,

Quam Auspice, & Duce D. THOMÆ AQUINATÆ

PUBLICÆ EXHIBET

F. JOANNES MARRA

In Neapolitano Or. Præd. ejusdem D. Thomæ Collegio
Græcarum, & Hebraicarum litterarum Auditor

AD EMINENTISS. JO. THOMAM BOXADORSIUM S.R.C. PRÆSE.
CARDINALEM AMPLISSIMUM, TOTIUSQUE OR. PRÆD.
MAGISTRUM GENERALEM.

3
N E A P O L I M D C C L X X V I I .
EX TYPOGRAPHIA MICHAELIS MORELLI.
AUCTORITATE PUBLICA.

Ezech. cap. XXVIII. v. 3.

חנח חכם אתה מונאל

Matth. cap. XXIV. v. 15.

Ὅταν ἴη ἴδωτε τὸ βδελύγμα καὶ ἑρμύς, τὸ ῥηθὲν διὰ Δαυὶδ
καὶ προφῆτη, ὡς ἐστὶν γέγραπτον· (ὁ ἀναγγελλόμενος ἐλθεῖν·) Τότε δεῦ-

P R Æ F A T I O.

Ogitanti mihi sæpenumero, VIRI CL., Supremi Iudicis severitatem, qua in quosdam homines interdum ob eorum perveraciam animadvertit; nullum aliud nec terribilius, nec atrocius supplicium visum est, quam teterrima illa, quæ sacris scriptoribus mentis cæcitas appellatur: qua qui afficiuntur, clarissimo ipsius veritatis fulgore perstricti aut offensi, in tantas tenebras præcipites ruunt, ut clausis ad manifestissimam lucem oculis, vana specie decepti, falsa pro veris libentissime amplectantur. Hæc pœna, quam se Deus Hebræorum populo irrogaturum olim fuerat comminatus (1), utinam unum illum pertinacem populum tenuisset, & non etiam pari de causa hujus sæculi sapientes occupasset! Siquidem de iis horrenda est illa Spiritus Sancti apud Jobum comminatio (2): Apprehendam sapientes in astutia eorum: per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt, in meridie. Nec sane levibus de causis, sed magnis potius multisque criminibus laceissus, gravissimum hoc supplicii genus hujusmodi hominibus clementissimus Deus inferre putandus est: aut enim terrenis caducisque rebus inbiantes, in his toti demersi, ab divinis celestibusque omnino abhorrent; aut acriori ingenii vi plurimarumque rerum cognitione elati, ad humilium disciplinam comparata Divina oracula superbe contemnunt; aut demum sapissime exciti divinitus

(1) Deut. XXVIII. v. 28., & 29. Percutiat te Dominus amentia & cæcitate ac furore mentis, & palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas.

(2) Cap. V. v. 13., & 14.

nitus, sunt sapissime reluctati, eorum instar (1) qui dixerunt Deo: recede a nobis; scientiam viarum tuarum nolumus. Nam si ita non forent affecti, neque eos retrorsum infucata pravus opinionibus consuetudo rapuisset, nonne unius Danielis Propheta lectione proprias tenebras, cognita veritate, discuterent; atque ad officium reverterentur? Ecce enim Daniel, cujus monumenta præ manibus jampridem conscripta tenemus, res per quingentos & amplius annos gestas ita diserte, graphiceque longe ante descripsit, ut quidquid in præcipuis orbis terrarum imperiis eo temporis intervallo accidit, præsenferit, prædixerisque „ tanta dictorum fide, ut Propheta incredulis hominibus non „ videatur futura dixisse, sed narrasse præterita „ (2). Ipse Servatoris nostri prædicaturus adventum non solum ea, quæ facturus passurusque esset ante commemoravit, sed etiam tempus præsignavit, numerumque adscripsit annorum, qui ad eum usque intercessere, aperte collectis his omnibus calamitatibus, quæ non post admissum a Judæis perfidiæ scelus in eos essent invasuræ. Ipse & Chaldaeorum regibus quanam eventura, quique eorum essent ditionem occupaturi, aperte prænuntiavit; atque sub emblemate & imagine modo simulacri ingentis, modo quatuor animalium e pelago emergentium celebriora terrarum orbis imperia se mutuo excipientia, atque evertentia clarissime prænovit, vivisque coloribus designavit. Davii Hystaspidos, Xersisque adversus Græcos, Alexandri M. in Asiam expeditiones, bujusque de Dario Codomanno celerrime relatas victorias, præmaturum ejusdem decessum, distributionemque parti ab eo imperiis in quatuor præcipuos Duces, quantasque subinde isti mutuo sibi essent clades illaturi, pacisque postmodum inter eos fœdera, connubiorum jura, tum rursus sæva post factam reconciliationem bella; hæc omnia,

in-

(1) Job. cap. 21. v. 14.

(2) S. Hieronym. Præf. in Daniele.

inquam, aliaque id genus plura in Daniele qui percurreris, apud rerum gestarum scriptores ea ipsa se legisse putabis. Ad hæc si quis docilem animum & a præjudiciis liberum adferat, intelliget porro tantam eximii hujus vatis oraculis vim inesse, ut nemo possit esse tam cæcus, qui non videat ingentem se oculis divinam claritatem. Verum si illi pravis opinionibus pertinaciter inbærentes obdurant sese contra manifestam veritatem, lucemque relinquunt, nos, ut inquit ille, „ non canimus surdis. „ Nostri enim agnoscetes quantum in sanctissimo illo sapientissimoque Propheta cum omni tempore, tum præsertim hac tempestate emolumenti sit ad veram Religionis hostes refellendos, continendosque in recta fide Orthodoxorum animos, Divinissimum volumen assidue seduloque versabunt. Ea de causa, quum pro solemnibus discipulorumque exercitatione statis annis oporteat aliquot sacri codicis veteris loca explananda seligere, visum ex hoc ipso Propheta pauca rudi Minerva collecta delibare. Quod levissimum specimen gravissimi tui nominis auspicio exhibemus **CARDINALIS AMPLISSIME**. Tu namque hoc nostri erga Te studii & voluntatis indicium levitatis muneris loco jure a nobis repetis; cum ob plurima maximaque & universe & privatim in nos collata beneficia, nostramque tanto Duci debitam observantiam; tum potissimum quia toto vitæ tuæ genere & instituto maximam cum argumenti quod tractamus scopo & fine obtines affinitatem. Nam pridem re ipsa (quod equidem maximi est momenti) Christianæ Religionis osoribus ostenderas posse ejus cultores, etsi clarissimis natalibus ortos, omnique opum copia affluentes, suavi servatoris gratia adjutos, sæculi deliciis blandimentis pompisque, contra depravatam naturam vim, valedicere, severumque institutum alacriter amplecti. Quum vero felicissimus dies ille illuxisset, quum ad supremum Prædicatorii Ordinis culmen evehctus es, universi fausta omnia maximaque in Ordinem redundatura esse bona augurabantur. Nec suæ eos fefellerunt spes. Siquidem ab ipso susce-

*susceptæ salutaris gubernationis initio quum animadvertisses
 duplici potissimum armorum genere sacrosanctam Religionem
 ab hoste imperi, & subtilibus argumentis ex Metaphysica
 deprombris, (qua in Disciplina Angelicus Præceptor noster
 S. THOMAS, ut in ceteris aliis omnibus præstantissimus est
 & pene Divinus) & ad primigenios textus provocatione ; Tu
 ambabus istis impressionibus adversariorum prudenter occurristi :
 nam & Angelicæ doctrinæ, unde maxima in Ordinem nostrum
 commoda numquam non redundarunt, arctius ejus Alumnos illi-
 gari, sanctiusque ac religiosius ejusdem placita servari, fontem-
 que ipsum adiri jussisti : Linguarum vero Orientalium studia,
 quorum olim nostra Familia eximios cultores protulit, ut cum
 primis ab hominibus nostris colerentur semper cordi tibi fuit .
 Ex quo factum ut grandis nobis utilitas, sic non exiguus præ-
 clarissimis virtutibus tuis cumulus & bonus accessit ; tantorum-
 que memoria meritorum apud nostros florebit sempiterna . Nunc
 vero quoniam apud Pontificem Maximum Pium VI. eum locum
 tenes, ut in primis carus habearis, ab eodemque in Amplissimum
 Cardinalium Ordinem sis cooptatus, faxit Deus, ut diuturna
 felicitate usus, Ordini nostro pari benevolentia consulas ; tu-
 telamque ejus, ut ipse sanxisti, Successoribus tradas .*

C A P U T I.

בשנת שלוש לסלכות יהוקים מלך יהודה בא בבוכנאצר
מלך-בבל ירושלם ויצר עליה

*Anno tertio Joakimi Regis Juda venit Nebucadnesar
Jerolimam, & obsedit eam.*

Quod hic *anno tertio Joakimi* gestum esse scribitur, pugnare videtur cum eo, quod est *Jerom.* 25. 1. notatum; in *anno*, inquit, *quarto Joakim filii Josia regis Juda*; ipse est *annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis*. Qui igitur fieri potuit, ut Nabuchod. anno tertio Joakimi (quod hic legitur) Jerolimam expugnasset, quum anno ejusdem quarto juxta Jeremiam regnare coeperit? sed reipsa nullam inter utrumque vatem pugnam inesse deprehendemus, si scriptorum in rebus enarrandis consuetudinem meminerimus. Solent enim illi in subducendis annis summam ex coeptis etiam conficere, & promiscue annum vel inceptum, vel absolutum adhibere; quod hic contigit; nam quod de anno tertio jam exacto Daniel, de anno quarto ineunte accepit Jeremias. Quae explicatio nonnullum etiam in re grammatica praesidium habet; nam בשנת שלוש, in *anno tertio* reddi aptius potest: *post annum tertium*; ut & *Exo.* 2. 23. כימים הרבים i. *post dies multos*, quemadmodum LXX. graece transtulerunt: *μετά δι τας ἡμέρας πολλὰς*.

Hæc hujusce nodi expediendi ratio multo commodior est illa, quam Calvinus *comment.* in hunc locum adiavenit, asserens, Daniele de Nabuchodonosore patre hic sermonem habere, Jeremiam vero de filio, qui ob res præclare gestas magni sibi cognomen peperit: pro certo enim habet ambos eos Reges eodem nomine fuisse. Sed præterquamquod istius Nabuchodonosoris a Magno illo diverſi quique profanis scriptoribus Na-

A

bo-

bopolassar dicitur , nulla uspiam in sacris literis mentio est; facile intelligitur Danielem non de alio quopiam Nabuch. esse locutum , quam de eo , qui se ceterosque nobiliores Judæorum adolescentes captivos Babylonem traduxit ; At nulli ante Nabuchodonosorem M. Judæi Babylonem abducti leguntur , ut ex sacra Historia , & ex Beroso proum est intelligere .

Anno igitur tertio absoluto , quarto autem ineunte Nabuchod. magnus Joakimum debellavit , Danielemque cum sociis Babylonem captivum duxit. Nec quemquam mouere debet quod aduersus hanc sententiam *Maldonatus* attulit ex *Jerem.* 52. 28. , ubi videtur Propheta Judæorum neminem ante annum 7. Nabuchod. Babylonem perductum prodidisse . Siquidem fallitur vir doctus: *Jeremias* enim loquitur de ampliori quadam & ~~promiscua~~ *populi Judaici* abductione : *iste est populus* , ajens , *quem transfudit Nabuchodonosor : in anno septimo Judæos tria millia , & viginti tres .* At *Daniel* hoc loco captiuitatem delectorum quorundam Iuuenum recenset , qui essent „ e prole regia , eque principibus , formosi , vitii omnibus expertes , disciplinarum scientes , ut in Regia stare possent , & literas & linguam chaldæorum doceri “ ut ex versiculis 3. & 4. hujus Capitis liquet . Quod miror egregium alioquin Interpretem *Maldonatum* non vidisse .

Verum *Josephus* l. 10. Ant. c. 7. tradit anno quarto Joakimi Nabuchodonosorem quidem in ipso Regni exordio bellum intulisse *Ægyptio* Regi , atque ab hoc *Syriam* omnem usque ad *Pelusium* abstraxisse , at nequaquam *Judæam* , nedum *Jerusalem* , attigisse ; quia nonnisi anno quarto postquam ipse regnare cœpit , Joakimi autem octavo , primam in Judæos expeditionem suscepisse subdit . Sed fidem non habemus *Josepho* contra expressum scripturæ , imo & *Berosi* ab ipso non semel producti testimonium narranti . Hæc autem ille refert , quæ cum recitatione *Danielis* magnopere consentiant : „ quum au-
„ dis-

„ diffet , ajens , Pater ejus Nabopollassar , qui in Ægypto
 „ Syriæque Cele , & Phœnicia , præpositus fuerat , defecit
 „ se , ipse ferendis laboribus per ætatem impar filio Nabu-
 „ chodonosoro adhuc juveni tradidit partem exercitus , ut de-
 „ fertorem bello peteret . Hic autem cum eum aggressus ef-
 „ set , prælio ipsum cepit , omnemque regionem iterum sub im-
 „ perium redegit . Sub id tempus evenit , ut Pater ejus Na-
 „ bopollassar , cum morbum contraxisset , in Urbe Babi-
 „ lone de vita decederet , postquam regnaverat annos vigin-
 „ tinovem . Nabuchodonosor post id simul ac Patris morbum
 „ intellexit , rebus Ægypti , vicinarumque regionum bene or-
 „ dinatis , amico cuidam commisit captivos ex *Judeis* Phœ-
 „ nicibus , & Syris , & ex Ægypti populis una cum exerci-
 „ tu , rebusque aliis servari dignis reportandos Babylonem .
 „ Ipse cum comitibus paucis breviori per desertum via Ba-
 „ bylonem se contulit . Ibi cum reperisset res a Chaldæis ad-
 „ ministrari , & ipsum regnum asservari ab eorum peritissi-
 „ mo totum patris , quod fuerat , imperium adeptus est , ca-
 „ ptivisque conspectis jussit illis idoneas per Babylonicum im-
 „ perium Colonias assignari , ipse vero de belli manubiis Be-
 „ li , aliaque templa ornavit “ . Hæc ille apud *Joscp.*
li. cit. , & l. i. *contra Apionem* .

Igitur in priori illa expeditione Nabuchod. juxta Berosum
 omnia ferme gessit , quæ hoc capite a Daniele narrantur , ac
 proinde memoria lapsus est Josephus his contraria scribens (1) .

A 2

Cu-

(1) Exciderant nimirum *Josepho* , quæ ex *Beroso* narra-
 rat , dumque multiplex *Nabuchodonosoris* in Judæos expeditio
 in scripturis expressa simul ejus observabatur animo , facile
 ipsi contigit ut res diverso tempore gestas commisceret . Qua-
 re , quum non *medita* opera peccarit , non meruit vir gravis-
 simus acrem illam & illiberalem Joannis Calvinii censuram :

Fuit

Cujus errorem, quum fugere atque emendare debuissent acuti quidam & eruditi nostræ ætatis Critici, magno ingenii conatu renovare conati sunt, ac in primis *Petrus Brinchius* (1): qui nulla solida ratione innixi, duplex commenti sunt Joakimi regni initium; prius quo a Pharaone Nechao, excluso Joachazo fratre, Rex est constitutus; alterum quo a Nabuchod., imposto tributo sub jugum missus est.

Verf. 2. ויהן ארני בידו ארז יתקים מלך- יהודה ומצאח.

*Tradidit autem in ejus manum Dominus Jehoakim-
mum Regem Juda.*

In potestatem quidem Regis Chaldaeorum devenit, at minime regnare desiit: supplex enim ac vestigalis factus Tyranno, traditis obsidum loco nobilibus, libertati denuo regnoque restituitur. Ex hoc autem loco, & ex 4. Reg. 24. non apparet *Joakimum* Babylonem traductum a Chaldæis fuisse, quamvis non pauci sint, qui contra opinentur, ducti auctoritate 2. Paralip. c. 36. v. 6. ubi juxta vulgatam habetur: *vinctum catenis duxit in Babylonem*. Sed bene est quod docti piique viri animadvertunt *quod duxit* solemni scripturæ & primigenii textus phrasi tantumdem esse, ac *ducere in animo habuit*. Cui expositioni hebraicus ipse fons non contradicit, qui ad verbum ita red-
ditur (2): *vinxit eum ad ducendum, seu ut dueretur Babylonem*.

Verf.

Fuit homo indoctus & minime exercitatus in scriptura. Horribile fuit illud Dei judicium, quod Sacerdos fuerit tam brutus homo, ut est Josephus.

(1) *Enam. Chron. & bist. Fl. Josephi c. 6. n. 4*

(2) ויחטמו לחליו בבלה

Verf. 3. ויאמר חמור לאשפנז רב סריסיו להביא מבני ישראל
*Dixit vero Asphenazo, Eunuchorum præfecto, ut
 adduceret de filiis Israel &c.*

Perperam ex hoc loco, & ex voce סריסיו inferretur Danielem cum sociis exsectum fuisse. Quamvis enim (origine sua exsectos significare non abnuerim (סריס enim chaldaice est avulfit) nego tamen eam vocem quocumque demum loco in sacris literis reperiatur, pro *spadonibus*, seu castratis usurpari. Ut ecce Putiphâr *Gen.* 40. 1., licet maritus סריס Pharaonis vocatur; itemque dum *Gen.* 41. 1. Præfecti pincernarum, & pistorum similiter nominantur; non statim consequitur ipsos fuisse castratos. Ita E. G. quod in vocibus *Senator*, *παισιμαχοποι* usuvenit, ut ab ætate primum impositi, deinde ad officium denotandum transferrentur; hoc ipsum perinde accidisse in ea hebræa voce tenendum est, ut nempe a priori nominis etymo deflexa quosvis significaret, qui aliquod in aula regia obsequium, aut ministerium exhiberent. Sicut contra græca vox *ιστάχος* quæ originis ratione *lecticustodem* designabat, pro *castratis* usurpari cœpta est, postquam Principes, potissimum Orientales, non aliis quam castratis uxorum, filiarumque curam commiserant. Quare, quamvis hoc loco Daniel Præfecto Eunuchorum traditus describatur, non inde tamen inferas cum Hebræis eundem fuisse eviratum; præsertim cum nullis custodiendis mulieribus adhibitus sit. Nec Isaïæ Vaticinium 4. *Reg.* 20. quo prædixerat Ezechias Judæ Regi fore, ut pro inanis gloriæ culpa posteri ejus fierent סריס Regis Babylonii, quidquam evincit: satis enim poenarum dedisset Ezechias, si pueri e regia ejus stirpe sati alienigenæ barbaroque regi servi futuri essent.

(VI)

Verf. 21. יהי דניאל ער—שנת אחת לכורש המלך.

Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri Regis .

Si quis hujus commatis hanc dicet esse sententiam, ut Daniel vixerit usque ad annum primum Cyri, post quem sit fato functus, procul dubio falleretur: capite enim 10. hujus libri legimus oblatum Prophetæ fuisse visum *anno tertio Cyri*. Ergo vel per illa verba non intelligitur certum, ac determinatum tempus; quod Hebræus, & Græcus Textus videntur innuere, qui sic habent ער—שנת אחת ; *usque ad annum unum*; quasi voluerit indicare Prophetam superstitem se fuisse usque ad regnum Cyri, qui laxata captivitate Judæis in patriam remeandi facultatem concessit: quæ est opinio doctissimi Theodoret. Si autem pressius vulgaræ velimus insistere, dicemus: particulam *usque* non semper in sacris litteris signare rei gestæ terminum, post quem res illa desierit, sed permittere interdum, rem ultra terminum illum excurrere. Sicut Jeremias cap. 1. dicitur vaticinia edidisse *usque ad transmigrationem Jerusalem*; & tamen novimus, eundem Prophetam etiam ultra id tempus prophetasse.

C A P U T II.

Verf. 1. ובשנת שנים למלכות נבוכדנצר חלם נבוכדנצר חלמות וחלמם. רוחו ושנהו נהיחח עליו

Anno secundo regni, Nebuchadnetsar somnia habuit, quibus animus ejus territus est, & somnus abruptus,

Non levis hic statim sponte sua omnium animis objicitur difficultas; cur nempe secundus Nabuchodonosoris annus dicatur, quum

quum ad minimum quartus regni ejus annus esse debuisset: nam a Joachimo debellato, & ab Daniele abducto, qui solidum triennium in condiscendis Chaldæorum litteris contrivit, quatuor saltem anni jam effluxerant. *Josephus* lib. 10. *Antiq.* una cum Gentilium suorum turba secundum hic annum dictum censet, non ex quo regnum gubernandum suscepit, sed ab Ægyptiaca vastitate, & ab insigni quadam, quam de Ægyptiis, Syris, Idumæis, Ammonitis, aliisque finitimis populis reportaverat, victoria. Hæc difficultatis dissolvendæ ratio, quamvis ceteris aprior videri possit, quæ ad hunc nodum expediendum adferuntur; minus tamen secura viris clarissimis visa est, quod minime cum sacra, profanaque historia cohæreat. Satiùs itaque est, ut dicamus, Nabuchodonosorem simul cum patre quatuor regnasse annos, deinde mortuo parente, solum; ita ut qui secundus hic dicitur regni annus, & secundus erat, & quartus ad diversa numerandi principia revocatus: quartus nimirum ex quo fuerat a patre in regni adscitus societatem; secundus vero a patris obitu, a quo totum imperium summo jure solus obtinuit. Nec diversa hæc annos regum purandi ratio præter veterum scriptorum morem censenda est: solebant enim præsci Orientis reges, ut auctor est *Herodotus* lib. 1. c. 7., heredes suos regio titulo adornare, quum eos mitterent, aut proficiscerentur ipsi ad gravem aliquam expeditionem: historici autem de summa annorum regni eorundem locuti, utramlibet numerandi rationem sequi in more habuerunt.

Hebræa autem vox *מַחֲרִיץ* (quæ & *gen.* 41. 8. somnii Pharaonis causa adhibetur) i. *conterritus*, *percussus*, seu *contritus fuit spiritus ejus*, perspicue indicat, somnium non fuisse vulgare: neque enim tunc primo somniare coepit rex; neque ita fuit exterritus singulis noctibus, ut omnes Magos arcessi juberet: terror igitur, quem Deus regis animo inculserat, id eum facere coegit. Quamquam autem exacte somnii non meminerat; manserant tamen in ejus animo (ut bene
ani-

animadvertit S. Hieronymus) vestigia quædam , & veluti lineamenta , per quæ , referentibus aliis , reminisci posset eorum , quæ viderat , & nequaquam eum deciperent mentientes .

Hujus autem ætatis increduli (ut hoc obiter dicamus) non omnibus solum omnino somniis fidem abrogant ; verum etiam illa cachinnis , & sibilis excipiunt . Sed si illi apud ceteros , sapientes existimari vellent ; in primis somniorum delectum habere debuissent : nam etiam solius naturæ lumini , unisque profanis auctoribus inhærendo , temere negare id , quod omnis ætatis , omniumque gentium , & locorum historici memoriæ prodiderunt (ut scite animadvertit P. Baylus hac in re minime suspectus) plane indicium est animi aut parum ingenui , aut brevis intelligentiæ (1) . Et certe nonnulla extiterunt infomnia , quibus graves etiam , probatique viri fidem præstiterunt : ut fuit Calphurniæ somnium Julii Cæsaris uxoris , ante ejusdem necem vulgatum ; somnium

item

(1) Je croi que l' on peut dire des songes la même chose à peu-pres que des sortilèges: ils contiennent infiniment moins de mysteres que le Peuple ne le croit , & un peu plus que ne le croient les Esprits forts . Les histoires de tous les tems , & de tous les lieux rapportent , & à l'égard des songes , & à l'égard de la Magie , tant de faits surprenans , que ceux qui s'obstinent à tout nier se rendent 'suspects , ou de peu de sincérité , ou d'un défaut de lumière qui ne leur permet pas de bien discerner la force des preuves . Une preoccupation outrée , ou un certain tour d'esprit naturel leur bouche l'entendement , lors qu' ils comparent les raisons du pour avec les raisons du contre . P. Baylus in Dict. crit. A. Majus . R. D. Idem alibi , quum somnium quoddam , reipsa comprobatum , Joannis Maldonati ex Alegambe retulisset , subdit. *De tels faits , dont l'Univers est tout plein , embarrassent plus les esprits forts qu' ils ne le témoignent .* A. Maldonat R. G.

item Medici illius, qui iussit, Augustum, quo die pugnatum est¹, extra tentorium efferri : quandoquidem somniaverat, ut reipsa accidit, castra ab hostibus capta . Idem de quibusdam id genus aliis iudicium esto .

Nec proinde omnia τῶν ὀνειροκριτικῶν tum veterum , tum recentiorum deliramenta consectamur : quamvis e postremis quidam claros habeat admiratores (1) . Nec dubitamus , quin multa , quæ de somniis referuntur , sint fabulis amandanda ; sicut & non ambigimus , pleraque somniorum natura ipsa ; vel occasione ex diversis causis oriri , nempe vel ex diurnis cogitationibus ; ut si quæ fuero interdium meditatus , noctu mihi in somniis obijciuntur : qua de re verissima censemus ,

B

qua

(1) Hic nempe est Junianus Majus , qui saculo XV. Neapoli magna cum laude humaniores litteras docuit ; cujus vim in somniis interpretandis duo celebriores ejus discipuli Alexander ab Alexandro , & Jacobus Sannazarius magnopere commendarunt . Prior enim Genial. diar. lib. I. cap. 11. ita loquitur de illo : Somniorum omnis generis ita verus conjector fuit , ut ipsius responsa , Divina fere monita haberentur . Ad eum me mini , cum puer adhuc esset , & ad capiendum ingenii cultum frequens apud eum ventitarem , quotidie somniantium turbam , hominesque celebri fama , & multi nominis , de somniis consultum venisse . Declarabat ille non breviter , aut subobscurè , ut plerique , sed exposite , atque aperte ænigmata somniorum , sive boni , sive mali prænumcia : ita apte , ut iudicium factum a veridico diceret . Multi quoque illius monitu , vitæ interitum , nonnumquam animi ægritudines vitarunt .

Al.

quæ ex Epicuri sententia cecinit Petronius in Satyr (1) :
Deinde varii adfectus animi vel corporis etiam somnia pariunt ; ut si quis tristitiam secum in lectum adferat , vel ex amici morte , vel ex aliquo damno , vel ex injuria sibi illata , vel rebus quibuslibet adversis , somnia item concipiet , quemadmodum illa animi præparatio feret : corpus etiam ipsum somnia generat ; ut videmus eos , qui febre laborant , nunc fontes imaginari , si ipsos sitis urgeat ; nunc incendia , nunc multas alias imaginationes concipere .

Sunt igitur hæ naturales, & humanæ, ut ita dicam, plerumque somniorum causæ , sed præter eas nullas alias causas superiores admittere , quæ in hominis animum imprimant interdum per somnium imagines, quæ futura portendant, hominis est aut nullas
pu-

Alceæ autem Eleg. VII. lib. II.

At tibi venturos , Mai , prædicere casus

Fas est , & mites consuluisse Deos .

Nec tantum aræ fumos , aut nuntia sentis

Fulgura , sed stygiis somnia missa locis ,

Somnia , quæ miseram perturbant sæpe quietem ;

Dum mens incertis pendet imaginibus .

O quoties per te vanum posuisse timorem

Me memini , & lætos continuasse dies !

O quoties , trepidus cum non spernenda putarem ;

In nostrum cavi damna futura caput !

Sæpe &c.

- (1) *Somnia , quæ mentes ludunt volitantibus umbris ,
Non delubra Deum , nec ab æthere numina mittunt ;
Sed sibi quisque facit . Nam cum prostrata sopore
Urget mœmbra quies , & mens sine pondere ludis ;
Quidquid luce fecit , tenebris agit , oppida bello
Qui quatit , & flammis miserandas sævis in urbes &c.*

putantis esse naturas humana majores, aut si ponat, easdem in corpora agere posse negantis : quorum utrumque est a ratione & a SS. scripturis alienum : ut alias pluribus ostenditur. Atque ita sacræ litteræ passim, & somnia divinitus immitti, & somniorum divinitus immissorum exempla tradunt ; Hinc Jobi 33. 15. *Loquitur Deus per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines & dormiunt in lectulo: tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina; Ut avertat hominem ab iis, quæ facit, & liberet eum de superbia; eruens animam ejus a corruptione, & vitam, ut non transeat in gladium. Non absimilia leguntur Job. 4. 13. Num. 11. 6. & alibi.*

Verf. 2. חֲסִידֵי מַלְכָּךְ לְקַרָּא לְחַרְטָּמִּים וּלְכַשְׂדִּים וּלְאַשְׁפִּים וּלְמַכְשָׁפִים
Et jussit rex vocari ariolos, & magos, & maleficos, & Chaldaeos.

Varia hæc sunt nomina hominum diversis studiis conjunctandi augurandive addictorum. Quid singula presse distincteque significant explicare adeo facile non-est. Generatim divinandi, atque futura conjiciendi vocabula sunt. Ac prima quidem hebræa vox חַרְטָּמִּים a Græcis *ἰατροὶς* vertitur; i. *incantatores*; videnturque S. Hieronymo esse illi, qui verbis rem peragunt: quamvis vocis origo generatim *occultorum scientes* designet. Altera vox אַשְׁפִּים videtur idem significare, quod græcum *Σοφοί*: eadem enim prorsus elementa utraque in lingua reperiuntur: S. Hieronymus autem reddidit *Magos*, non in malam partem vocabulum sumens, sed juxta suam originem, qua *Philosophi* seu *rerum contemplationi addicti*, significantur: quare in commentariis inquit: *Magi sunt, qui de singulis philosophantur.* מַכְשָׁפִים autem recte eidem S. Doctori sunt malefici; qui sanguine utuntur & victimis, & sæpe contingunt corpora mortuorum; qui proinde a Grotio *Necromantes* ex Jacchiadis

sententia adpellantur : Reddi etiam vox potest eodem sensu cum aliis *præstigiatores* ; ut & *Exod. 7. v. 11.* Postrema denique vox כשדים *astrologos* certe denotat, seu *generblicos*, qui ex uniuscujusque themate eventus vitæ solebant prædicere : seu qui ex astris, aliisque signis res futuras, & occultas prænunciabant. Et si autem nomen hoc gentile esset, Sacerdotes tamen sibi illud præcipue vendicarunt, quasi penes ipsos esset totius gentis nobilitas, & præstantia. Quamobrem ut *Arabs* pro latrone, *Chananæus* pro mercatore, ita *Chaldaus* pro Astrologo non semel apud Auctores usurpatur. Nam quum gens illa addictissima esset Astrologiæ ; præcipue autem in ea scientia excellerent Sacerdotes Chaldæorum ; factum est, ut hi, teste *Diod. Sicu. l. 2.* simpliciter Chaldæi nominarentur. De quibus sic *Cicero lib. 1. de Divin.* : *Chaldæi*, inquit, non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati, prædicere dicuntur quid cuique eveniturum, & quæ quisque fore natus esset. Strabo quoque *lib. 6.* constituta est habitatio peculiaris in *Babylonia* Philosophis indigenis, plurimum astronomiam tractantibus, qui *Chaldæi* adpellantur. Sunt ex eis, qui e natalibus hominum eventura iis vaticinabantur. Idem apud *A. Gellium*, & *Juvenalem* videre est.

Verf. 40. ומלכו רביעיא תקיפה תחא כפרלא כל קבל רי פרלא
סרוק וחסל כלא &c.

*Et regnum quartum erit velut ferrum : quomodo
ferrum comminuit, & domat omnia, sic commi-
nuet, & conteret omnia hæc.*

In celeberrimo illo simulacro Nabuchod. regi per quietem viso, nulla unquam inter sacros Doctores controversia fuit, quænam regna, priora duo simulacri membra portenderent. Nam quoad prius attinet perspicuum est Danielis testimonium, ita *Babylonium* regem alloquentis ; *tu es caput aureum.* Quum vero *Cyrus Persarum* Medorumque rex *Babyloniorum* regnum everterit, Persicæque Monarchiæ fundamenta jecerit ; clarissime

sime consequitur ; non aliud per pectus & brachia argentea præsignari , quam Persarum imperium . Quænam autem imperia per alias duas statux partes denotentur , non satis inter eruditos convenit . Sed si semel constitutam explicandi normam , & rationem sequamur , ut illud proxime in regnorum serie intelligatur , quod antè diruerit , illudque statim exceperit , non video cur hac de re potuerit esse inter doctos viros tanta dissensio . Siquidem si Persarum imperium secundum in ordine collocemus , quia proxime secutum fuit Babylonium ; quum Græci subinde Persas exceperint , ac denique Romani Græcos in suam ditionem redegerint ; clare patet , non aliorum fuisse regnum tertium , nisi Græcorum ; nec proinde aliud quam Romanorum , quartum imperium existisse .

Verum illi tertium regnum Alexandri Macedonis esse ajunt , quartum autem Seleucidarum , & Lagidarum , seu regum Syriæ , & Ægypti , qui præcipui velut duo furculi fuerunt ex magno illo Alexandri stipite oriundi . Sed perperam illi Lagidarum , & Seleucidarum imperia ab Alexandri Magni imperio , (quod brevissimum fuit) tamquam omnino diversa distrahunt ; quum potius animadvertere debuissent , sub emblemate *ventris duorumque femorum* omnia tertio esse loco comprehensa . Reges enim Syriæ , & Ægypti minime Alexandri regnum destruxerunt , sed ex Imperatoris sui veluti manu dominium acceperunt : Græci enim & ipsi fuerunt , & una cum Alexandri Magni imperio unum Græcorum imperium constituerunt . Hinc Angelus Daniele alloquens *cap. 8. v. 21.* perspicue ex utrisque unum imperium facit , quum sub una eademque hirci caprarum figura , Alexandri successorumque ejus regnum comprehenderit , ajens : *hircus caprarum , rex Græcorum est , & cornu grande , quod erat inter oculos ejus , ipse est rex primus . Quod autem fracto illo surrexerunt quatuor pro eo ; quatuor reges de gente ejus consurgent , sed non*

in fortitudine ejus : Cujus etiam sententiæ fuisse videtur L. Paullus Æmilius in oratione , quam eodem die habuit , quo Perseum Macedonum regem devicit : *prasens* , ait , *fortuna mutatio exemplum nobis ante oculos ponit communis imbecillitatis humanæ , & nihil durable , nec firmum esse docet Alexandri successionem , qui in altissimum dignitatis culmen evasit , unius hora particula eversam conspici- ois (1)* . Quid quod extrema , i. quarta Monarchia stante , Divinus reparator orbis Messias proditurus erat ? Scriptura enim diserte loquitur : *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus Cali regnum , quod in æternum non dissipabitur &c.* (de quo mox sermonem sumus factori) Porro Christus Mundo adparuit tum , quum reges Ægypti , & Syriæ nulli essent , Romanorum autem imperium tunc maxime flo- reret .

Verf. 44. וְבוֹיָמֵיהוּן דִּי מַלְכֵי אֲנוּן יָקִים אֱלֹהֵי שְׁמַיָא מַלְכוּ דִּי לַעֲמִיזָא
 לֹא תִתְחַבֵּל וּמַלְכוּתָהּ לַעֲמִי אַחֲרָן לֹא תִשְׁתַּבֵּק מִהוּתָסָן
 בְּלֵאלִין מַלְכוּתָהּ וְהִיא תִקּוּם לַעֲמִי :

In diebus regnorum illorum suscitabit Deus Cali regnum , quod in æternum non dissipabitur , & regnum ejus alteri populo non tradetur : commi- nuet autem & consumet universa regna hæc , & ipsum stabit in æternum .

Vehementissime mirari subit, Hugonem Grotium gravissimum virum , quantum hoc regnum a Deo Cali suscitandum ad impe- rium Romanum retulisse : quum adeo magnifica , splendidaque epitheta : *In æternum non dissipandum , alteri Populo non tra- dendum , in æternum duraturum* , nulli alii , nisi spiritali Christi regno attribui possint . Jamdudum enim vetus Romanorum

im-

(1) *Apud Plutarchum in L. P. Æmilio .*

imperium dissipatum est , Francisque ; Germanis ; Turcis ; aliisque traditum est . Nec quemquam aut parilis adhuc servatæ appellationis , aut ejusdem loci ratio fallat ; quum nec nomen , aut locus , sed gens & reipublicæ forma faciat imperium ; quam antiqui Romani imperii formam nulus non videt modo oblitteratam esse . At contra cernimus spirituale Christi regnum adhuc firmum perdurare , & juxta Danielelem hoc loco , aliorumque oracula Prophetarum in æternum illud duraturum , constantissime profiteremur . Isaias namque *cap. 9.* De Messia verba faciens , *filius est* , inquit , *principatus super humerum ejus . . . multiplicabitur ejus imperium . . . super solium David , & super regnum ejus sedebit , ut confirmet illud , & corroboret in judicio , & justitia amodo , & usque in sempiternum .* Michæas etiam *cap. 4.* *De Sion egredietur lex , & verbum Domini de Jerusalem . Et judicabis inter Populos multos & corripies gentes fortes usque in longinquum . . . , & regnabit Dominus super eos in monte Sion ex hoc nunc , & usque in æternum .* Sed clarius Daniel ipse *cap. 7.* ; *Aspiciebam in visione noctis , & ecce cum nubibus Cæli quasi Filius hominis veniebat , & usque ad antiquum dierum pervenit , & in conspectu ejus obtulerunt eum , & dedit ei potestatem , & honorem , & regnum , & omnes Populi , tribus , & lingua , ipsi servient : potestas ejus , potestas æterna , quæ non auferetur , & regnum , quod non corrumpetur .* Quibus veterum sacrorum Vatum oraculis concinunt Angeli Gabrielis ad Mariam Virg. verba de nascituro Christo asserentis : *hic erit magnus , & Filius Altissimi vocabitur , & dabit illi Dominus Deus sedem David Patris ejus , & regnabit in Domo Jacob in æternum , & regni ejus non erit finis .* Lucæ I. Deinde lapis (quo nomine apud Prophetas Messias adumbratur) qui ingentem illam Statuæ molem percusserat atq. contriverat , sine manibus *De monte abscissus* dicitur , h. e. sine vi , atque ope humana . Dici autem nequit , Romanorum
im.

imperium sine manibus, i. humana industria, & vi crevisse; quum potius militum virtute, & robore, aliisque humanis adminiculis in maximum illud potentiae fastigium pervenerit. Grotii autem evasio, qua ad Romanum imperium superiora Danielis verba refert, *quatenus futurum erat sedes Ecclesiae*, nullius momenti est. Quandoquidem cum *Huerio* (1) a Grotio petimus: quum hoc ait, vel sibi vult in Romano imperio Ecclesiam solam spectari, vel Ecclesiam cum Romano imperio. Si primum, profecto verisimile non est Danielem vaticiniis suis nobilissima notantem imperia, longe omnium nobilissimum, Romanum praeteriisse; si postremum, falsum est, quod affingit Danieli, Romanum imperium numquam dissipatum iri, cujus vix umbra nomenque superest.

C A P. III.

*V. 24. Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum;
& benedicentes Domino.*

Hæc periocha cum aliis, quæ sequuntur usque ad 90. hujusce capitis comma in Hebræis voluminibus S. Hieronymi ætate non extabat, ut ipse testatur in præfat. & comment. ad hunc locum Danielis. Sed procul dubio extiterant Theodotionis ætate, & aliorum Græcorum interpretum: nam alioquin ex quonam fonte hausissent illi, qui Hebræorum volumina Græcis se auribus reddere profitebantur? Nec profecto catholica Ecclesia in comitiis Tridentinis in librorum Divinorum canonem suscepisset, ni veteris Ecclesiæ traditione, & auctoritate permota, eas particulas in Hebræo fonte extitisse divinitus edocta comperisset. Nam utut illæ ex hebræis codicibus, vel

tem-

(1) *Dem. Evang. Prop. 9. c. 8.*

tempora injuria ; vel alia quacumque de causa incomperta nobis exciderint, exploratissimum fane est (ut recte adversus *Dupinium R. Simonius* (1) advertit) Judæos Hellenistas late per orbem diffusos, in suis Synagogis eas prælegisse tamquam ex hebraicis fontibus haustas : dictionisque character hebraïsmum redolens idipsum magnopere confirmat. (2) Quare florentissimæ olim totius christiani Orbis Ecclesiæ Romana, Alexandrina, & Africana (quod ex recensione *Innocentii I. Origenis, Athanasii, & Augustini* constat) ut illas a Judæis Hellenistis acceperant quam diligentissime custodierunt.

C A P. IV.

Verf. 30. בה שעתא מלחא ספח על נבוכדנצר וסן-אנסא טריר
ועשבא כחורין יאכל ומשל שמוא נשמו יאשבע :
*Eadem hora sermo completus est super Nabuchod. &
ex hominibus abjectus est, & fenum, ut bos com-
edis, & rore cali corpus ejus infectum est &c.*

In hac miranda Regis Nabuchud. μεταμορφωσις, (cujus etiam Ethnici scriptores meminere (3)) explosa tamquam erronea Origenistarum sententia, qui ut pleraque alia hanc regis transmutationem ad allegoriam detorquebant, præ oculis habendum
C est

-
- (1) *Critique des Prolegomenes de la Bible* L. I. c. IV.
(2) *Hujusmodi est illud quod ex ver. 25. Maldonatus retulit.* Stans autem Azarias &c. quæ phrasis similis profecto est illi 3. Reg. 8. 55. stetit & benedixit Ecclesiæ: & sexcentis aliis.
(3) In his Abydenus, qui apud Eusebium lib. 9. præpar. Evan., ait *Nabuchodonosorem, quum superbia clarus esset, divinitus furore correptum,*

est S. Augustini effatum (1) : *Hæc* (quæ de transformationibus arte Dæmonum hominibus videntur accidere , qualia Apulejus libris , quos *asini aurei* titulo inscripsit , sibi ipsi accidisse , aut indicavit , aut finxit) *vel falsa sunt , vel tam inusitata , ut merito non credantur . Firmissime tamen credendum est , Omnipotentem Deum omnia posse facere , quæ voluerit , sive vindicando , sive præstando .* Nec propterea consutatione dignam ducimus nonnullorum Rabinorum opinionem , qui Nabuchod. transmutationem non aliam , quam quæ Pythagoreis statuebatur animarum *μετεμψύχωσις* , fuisse credidere . Itaque ut Patrum de hac re dicta conciliemus , statuendum est , nullam regis substantialem transmutationem ex homine in brutum exitisse , sed dumtaxat *κατὰ σὺνθεσιν* regem immutatum fuisse ; facultatibus videlicet cum corporis , tum animi secundum accidentia transmutatis . Nisi enim ipsi idem corpus , eademque prorsus anima fuisset , nec quæ de ipso apud Daniele narrantur , vera forent , nec idem poenas dedisset , qui peccarat . Ergo in ipsa regis anima intellectus mutabatur , quum ipse sese belluam existimans , sponte sylvas adiret , fenum ut bos appeteret , ac bestiarum ritu hominum consortia respueret : iudicium corrumpebatur , quum nec consilia admitteret , neque belluinas ab humanis actiones secerneret . Memoria item rerum hæcenus gestarum , necnon disciplinæ a teneris sibi traditæ interciderant . Sensuum humanorum usus gravissime lædebatur , quum æstus , ac frigora , aliasque cæli injurias non sentiret . Quo factum est , ut vestibus e corpore ademptis , nudus incederet ; cibos ferinos , stomacho jam corrupto cuperet , iidemque ipsi , palato infecto , saperent ; ac denique orationis humanæ usus ablatu esset : cui enim rationis usus plane ereptus est , hunc etiam oris ,

(1) *Lib. 18. de civ. cap. 18.*

oris , linguæque humanæ usus destituit. Par consequabatur in corpore corruptio : primum enim illud ipsum ferreis compedibus vinciebatur , quemadmodum cum furiosis menteque captis fieri solet , ne sibi , vel aliis noxæ esset . Victus demum , ut rem paucis absolvamus , gressus , atque habitus pristini immutatio accedebat .

C A P. V.

Verf. 30. בַּח בִּלְיָיָא קָטִיל בַּלְשַׁאצַּר מְלִכָא כַּשְׂדִּיָּא

Eadem nocte interfectus est Baltassar , rex Chaldaei :

Baltassar hic e stirpe Nabuchonoloris postremus furculus , hoc capite ejusdem filius non semel appellatur , sed revera fuit Nabuchodonosoris e filia nepos ; quum ex Hebræi sermonis consuetudine vox בַּח late pro nepote , aut abnepote , quin etiam aliquando pro genere sumatur. Post *Nabuchodonosorem* enim fato functum regnum obtinuit filius ejus *Evilmerodachus* , quem quum interfecisset *Neriglissares* fororis suæ maritus , filium reliquit *Baltassarem* ; qui quidem ab insignibus rerum Chaldaicarum scriptoribus *Beroso* , *Megasthene* , & *Abydeno* vocatur *Laborosarchodus* , seu *Labosordacus* . Nam dubio procul eadem est persona diverso nomine , ut passim accidit , apud profanos , atque sacros scriptores designata : utrobique enim & ultimus Chaldaeorum rex , & violenta morte oppressus dicitur .

Verf. 31. ודריש מריא קבל מלכותא כבר שנין שתין וחמיתין
*Et Darius Medus successit in regnum annos natus
 sexaginta duos.*

Celeberrima est controversia , quisnam fuerit iste Darius Medus , qui , occiso Baltasare , Chaldaeorum regno potitus fuerit . S. Hieronymus , & post ipsum magna sacrorum interpretum turba , Iosephum & Xenophontem duces secuti , asserunt , Darium istum Medum non alium esse , quam Xenophonteum Ciaxarem , filium Astyagis , Cyrique avunculum , quocum junctis copiis , postremo Chaldaeorum rege interfecto , ceperit Babylonem . Hanc etiam nos olim viam ingressi sumus , dum de more exercitationes in Isaiam annis superioribus edebamus . Quæ explicandi ratio post tales tantosque viros etsi inoffenso pede defendi possit ; quia tamen juxta præclaram SS. DD. *Augustini* (1) , & *Thomæ* (2) regulam juvat in expositione sacrarum litterarum , præcipue si res ardua ac difficilis sit , non uni tantum mordicus interpretationi adhærere , sed & plures adprobare , quo facilius adversus infideles Divinorum oraculorum veritas defendatur : idcirco & aliam hic apponimus explicationem magnorum virorum ; qua quum ulus fuisset *Scaliger* (3) , tantum abest , ut acerrimus ejus adversarius Dionysius Petavius contradixerit , quinimmo firmioribus munierit argumentis . Igitur posthabito Xenophonte , de quo Cicero in priori ad Q. Fratrem epistola : *Cyrus* , inquit , *ille a Xenophonte non ad historię fidem scriptus , sed ad effigiem justı imperii* ; Berosum , Megasthenen , & Abydenum sequamur , qui & antiquissimi sunt , & e Babylonice archivis & annalibus historiam se ex-

pref.

-
- (1) 12. Conf. & super gen. ad lit.
 (2) Quæf. 4. de Potentia , ar. 1.
 (3) L. v1. de emendatione temporum ;

pressisse testantur. Hi autem tres memoriae prodiderunt (1), post Nabuchodonosorem Nabopolassar filium, tres illius vel posteros, vel propinquos imperasse, *Evilmerodachum* filium, *Neriglissarem* generum, *Laborosarchodum* nepotem ex filia, in eoque Nabuchodonosoris defecisse stirpem. Hoc enim conjuratione principum interemto, *Nabonidus*, ut eum Berosus nominat, vel *Nabannidochus*, ut est apud Megasthenem, princeps & ipse conspirationis, consensu omnium rex deletus est, nulla cum *Laborosarchodo* propinquitate conjunctus. Ex quibus sic ratiocinatur Petavius: „ Postremus e stirpe Nabuchodonosori a Daniele memoratur Balthassar: huic Darius „ Medus proxime successit cap. 5. v. 31. At ex Beroso, Megasthene, & Abydeno constat Laborosonochodum æque Nabuchodonosori posterorum fuisse postremum, & successorem habuisse.

(1) *Non pigebit hic referre Berosi & Megasthenis testimonia, quæ prostant apud Jos. I. contra Ap., & apud Euf. l. 9. Dem. Ev. Prior enim ita loquitur: Ναβυχοδονόσορι μὲν ὄντι, μετὰ τὸ ἀφ' αὐτοῦ τὴν προφητείαν τεύχεος, ἱμπεριῶν εἰς ἀβύσσον μεταλλάξαντο τὸν βίον βασιλευκῶν ἰτὴ μὲν. τῆς δὲ βασιλείας κύριος ἦν αὐτῷ Εὐαλμαράδουχος· ὅτος πρὸς τῶν πραγμάτων ἀγίους καὶ ἀσελγῶς, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῷ τῶν ἀδελφῶν ἰκνηστῶς αὐτῷ Νηργλισσορόφῳ ἀντιθεὶ βασιλεύσας ἰτὴ δύο: i. Nabuchodonosorus postquam incepisset murum (Babylonis) prædictum, incidens in morbum vitam cum morte commutavit, quum regnasset annos XLIII. Regni vero dominus fuit filius ejus Evilmaraduchus. Is quum rebus præfuisse injuste & libidinose per insidias a Neriglissoro, qui sororem ejus habebat, occisus est. Megasthenes vero: Ναβυχοδρόσορος μὲν θεσπίσας παράχρημα θανάτου· ἔτι δὲ οἱ παῖς Εὐαλμαράδουχος ἐβασίλευεν· τὸν δὲ ὁ κληθεὶς ἀποκτείναι Νηργλισσόρος λατὶ παῖδα λαβασσορόφον: Nabuchodrosorus quidem vaticinatus evanuit. Filius vero, qui ei erat Evilmaraduchus regnavit, hunc vero sororis ejus vir Neriglissares mactavit, & reliquit filium Labassorarchum.*

„ buisse Nabonidum . Ergo sicut Laborosoarchodus idem est, ac „ *Balthassar*, *Nabonidus* idem erit ac *Darius Medus* „ . Quid quod *Cresias*, qui quum *Herodotum* ex professo impugnandum suscepit, mendacique convincere; in hoc tamen cum Herodoto concordat: ultimum Medorum regem *Astyagem* existisse: tum hunc ipsum regno exutum a *Cyro*; Persasque subinde post *Astyagem* Media potitos? Quare ficta videntur, quæ de *Cyaxare*, & *Dario Medo* *Astyagis* filio, vel successore jactantur.

Dicitur autem a *Daniele* *Darius* iste *Medus*, i. ut ipsemet expressit *cap. 9.* de semine Medorum, quia a *Medis* oriundus erat: ut enim conjicit *Scaliger*, Pater ejus *Assuerus* seu *Oxyares* e Media profugus, aut illius certe majores, *Babylone* confederant.

C A P. IX.

Verf. 24. e 25.

שבעים שבועים נחמד
מן-מצא דבר להשיב ולבנות ירושלם עד-משיח נגיד
שבעים שבועות ושבעים שנים ושנים

Septuaginta hebdomades abbreviata sunt

*Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem,
usque ad Christum ducem hebdomades septem, &
hebdomades sexaginta duæ erunt .*

Pro eo, quod vulgata ex Græco *Συντακτικῶς* reddidit, *abbreviata* sunt, reddi aptius poterat vox Hebræa נחמד *constituta*, seu decretæ sunt ita, ut sensus sit 70. Hebdomadas in consilio SS. Trinitatis esse decretas, determinatas, & præcise constitutas, ut nullo casu sint mutandæ: quod enim Deus decernit, certissime eveniet. Porro ex celeberrimo isto *Danielis* vaticinio clarissime evincitur adversus *Judæorum* perfidiam, *Messiam* jamdiu venisse. Nam hujusce vaticinii scopum esse *Messiam* &c.